

No. 28208

**UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC
and
RUSSIAN SOVIET FEDERATIVE
SOCIALIST REPUBLIC**

**Treaty on friendship, good neighbourliness and cooperation.
Signed at Kiev on 19 November 1990**

Authentic texts: Ukrainian and Russian.

Registered by the Ukrainian Soviet Socialist Republic on 28 June 1991.

**RÉPUBLIQUE SOCIALISTE
SOVIÉTIQUE D'UKRAINE**

et

**RÉPUBLIQUE SOCIALISTE FÉDÉRATIVE
SOVIÉTIQUE DE RUSSIE**

**Traité d'amitié, de bon voisinage et de coopération. Signé à
Kiev le 19 novembre 1990**

Textes authentiques : ukrainien et russe.

Enregistré par la République socialiste soviétique d'Ukraine le 28 juin 1991.

[UKRAINIAN TEXT — TEXTE UKRAINIEN]

ДОГОВІР МІЖ УКРАЇНСЬКОЮ РАДЯНСЬКОЮ СОЦІАЛІСТИЧНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ РАДЯНСЬКОЮ ФЕДЕРАТИВНОЮ СОЦІАЛІСТИЧНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

Українська Радянська Соціалістична Республіка та Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка, які надалі іменуються Високі Договірні Сторони, виходячи з Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року і Декларації про державний суверенітет Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки від 12 червня 1990 року,

прагнучи побудувати демократичні правові держави України та Росії, маючи намір розвивати свої міждержавні відносини на основі принципів суверенної рівності, невтручання у внутрішні справи, відмови від застосування сили або економічних методів тиску, врегулювання спірних проблем погоджувальними засобами, а також інших загальновизнаних принципів і норм міжнародного права,

вважаючи, що подальший розвиток і зміцнення відносин дружби, добросусідства та взаємовигідного співробітництва між ними відповідають корінним національним інтересам народів обох держав і служать справі миру і безпеки,

керуючись прагненням розвивати співдружність суверенних держав,

підтверджуючи свою відданість цілям і принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй, хельсінкського Заключного акта й інших документів Наради з безпеки та співробітництва в Європі,

зобов'язуючись дотримувати загальновизнаних міжнародних норм про права людини і народів,

домовились про таке:

СТАТТЯ 1

Високі Договірні Сторони визнають одна одну суверенними державами і зобов'язуються утримуватись від дій, що можуть завдати шкоди державному суверенітету іншої Сторони.

СТАТТЯ 2

Високі Договірні Сторони гарантують своїм громадянам незалежно від їх національності або інших відмінностей рівні права і свободи.

Високі Договірні Сторони гарантують громадянам СРСР, які проживають на територіях Української Радянської Соціалістичної Республіки та Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, після прийняття Сторонами законів про громадянство право зберегти громадянство тієї Сторони, на території якої вони проживають.

Питання набуття громадянства однієї із Сторін особами, які проживають на території іншої Сторони, будуть урегульовані відповідною угодою з урахуванням законодавства Сторін про громадянство.

СТАТТЯ 3

Кожна з Високих Договірних Сторін гарантує громадянам іншої Сторони, а також особам без громадянства, які проживають на її території, незалежно від їхньої національної належності або інших відмінностей громадянські, політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи відповідно до загальновизнаних міжнародних норм про праця людини.

Кожна з Високих Договірних Сторін захищає права своїх громадян, які проживають на території іншої Сторони, подає їм всебічну допомогу й підтримку відповідно до загальновизнаних норм міжнародного права.

СТАТТЯ 4

Високі Договірні Сторони, бажаючи сприяти вираженню, збереженню і розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншостей, що населяють їхні території, та усталених унікальних етнокультурних регіонів, беруть їх під свій захист.

СТАТТЯ 5

Високі Договірні Сторони розвиватимуть рівноправне і взаємовигідне співробітництво своїх народів і держав у галузі політики, економіки, культурн, охорони здоров'я, екології, науки, техніки, торгівлі, у гуманітарній та інших галузях, сприятимуть широкому інформаційному обміну, сумлінно й неухильно дотримуватимуть взаємних зобов'язань.

Сторони вважають за необхідне укласти відповідні угоди про співробітництво.

СТАТТЯ 6

Високі Договірні Сторони визнають і поважають територіальну цілісність Української Радянської Соціалістичної Республіки та Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки в нині існуючих у межах СРСР кордонах.

СТАТТЯ 7

Високі Договірні Сторони визнають необхідність системи колективної безпеки, включаючи співробітництво обох держав у галузі оборони і безпеки з урахуванням прагнення обох Сторін до подальшого зміцнення миру.

СТАТТЯ 8

Високі Договірні Сторони визнають, що до сфери їхньої спільної діяльності, яка реалізується на рівноправній основі через спільні координуючі інститути Сторін, належать:

- взаємодія у зовнішній політиці;
- співробітництво у формуванні і розвитку спільного економічного простору, загальноєвропейського та євразійського ринків, у галузі митної політики;
- управління системами транспорту і зв'язку, включаючи супутниковий зв'язок і телекомунікації;
- співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища на своїх територіях, включаючи заходи щодо мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи, участь у створенні всеохоплюючої міжнародної системи екологічної безпеки;
- питання міграційної політики;
- боротьба з організованою і міжнародною злочинністю.

СТАТТЯ 9

Високі Договірні Сторони визнають за кожною з них право самостійно визначати види і форми власності і регулювати відносини власності на своїй території.

Правовий режим державного майна, майна юридичних осіб і громадян однієї Сторони, що знаходиться на території іншої Сторони, регулюється відповідними угодами.

Високі Договірні Сторони погоджуються в тому, що всі питання щодо об'єктів, які кваліфікуються як загальносоюзна власність, будуть урегульовані окремими угодами, що ґрунтуються на законодавчих актах Сторін про захист економічних основ суверенітету.

СТАТТЯ 10

Економічні відносини Високих Договірних Сторін регламентуються угодами з наданням режиму найбільшого сприяння. Сторони забезпечують розвиток економічних, торговельних, науково-технічних відносин на рівних:

- органів державної влади та управління;
- банків і фінансової системи;
- органів територіального (муніципального) самоврядування;
- підприємств, об'єднань, організацій та установ;
- спільних українсько-російських і російсько-українських підприємств та організацій;
- індивідуальних підприємств.

Високі Договірні Сторони погодилися в тому, що конкретні механізми міжгосподарських відносин, торгового обміну, всіх видів зв'язку і перевезень, а також питання економічного та інформаційного співробітництва будуть урегульовані міжурядовими угодами. Сторони не застосовуватимуть в односторонньому порядку економічних заходів, що дестабілізують або завдають шкоди іншій Стороні.

СТАТТЯ 11

Високі Договірні Сторони укладуть міжурядові угоди про взаємні поставки і послуги, платежі, ціни і рух цінних паперів, а також про строки переходу на взаємні розрахунки за світовими цінами. Даний перелік угод не є вичерпним.

Високі Договірні Сторони зобов'язуються вживати заходів до координації політики цін.

СТАТТЯ 12

Високі Договірні Сторони забезпечують транзитні транспортні операції через морські, річкові і повітряні порти, залізниці, автодорожню мережу і трубопроводи, розташовані на їхніх територіях.

Умови і порядок здійснення транзитних транспортних операцій визначаються спеціальними угодами Сторін.

СТАТТЯ 13

Високі Договірні Сторони залишають за собою право укладати додаткові договори або угоди про співробітництво в усіх інших сферах міждержавних відносин.

СТАТТЯ 14

Високі Договірні Сторони вважають за доцільне здійснити обмін повноважними представництвами.

Порядок обміну представництвами та їх статус будуть врегульовані спеціальною угодою.

СТАТТЯ 15

Спори щодо тлумачення і застосування норм цього Договору підлягають розв'язанню шляхом переговорів.

СТАТТЯ 16

Цей Договір не зачіпає зобов'язань Високих Договірних Сторін щодо третіх держав та права на укладення договорів з третіми сторонами про їх участь у визначеній Договором сфері спільної діяльності Сторін і в системі колективної безпеки.

СТАТТЯ 17

Високі Договірні Сторони проводитимуть регулярні двосторонні консультації і переговори з питань виконання цього Договору.

З метою реалізації цього Договору Сторони вважають за необхідне створити також постійно діючу міжпарламентську комісію по співробітництву.

СТАТТЯ 18

Кожна з Високих Договірних Сторін залишає за собою право ініціювати в рамках консультацій переговори про доцільність продовження дії цього Договору або окремих його статей.

Положення цього Договору можуть бути доповнені або змінені за взаємною згодою Високих Договірних Сторін.

СТАТТЯ 19

Цей Договір підлягає ратифікації.

Обмін ратифікаційними грамотами відбудеться в місті Москві.

Цей Договір набирає чинності в день обміну ратифікаційними грамотами.

СТАТТЯ 20

Цей Договір укладається строком на десять років. Його чинність буде потім автоматично продовжено на наступний десятирічний строк, якщо жодна із Сторін не заявить про своє бажання денонсувати його шляхом письмового повідомлення не пізніше як за шість місяців до закінчення строку дії Договору.

Складено в місті Києві 19 листопада 1990 року в двох примірниках, кожен українською та російською мовами, причому обидва тексти мають однакову силу.

За Українську Радянську
Соціалістичну Республіку

За Російську Радянську Федеративну
Соціалістичну Республіку

Голова Верховної Ради
Української Радянської
Соціалістичної Республіки

Голова Верховної Ради
Російської Радянської Федеративної
Соціалістичної Республіки

Л. КРАВЧУК

Б. СЛЬЦИН

[Signed — Signé]

[Signed — Signé]

[RUSSIAN TEXT — TEXTE RUSSE]

ДОГОВОР МЕЖДУ РОССИЙСКОЙ СОВЕТСКОЙ ФЕДЕРАТИВНОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ И УКРАИНСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ

Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика и Украинская Советская Социалистическая Республика, далее именуемые Высокие Договаривающиеся Стороны,

исходя из Декларации о государственном суверенитете Российской Советской Федеративной Социалистической Республики от 12 июня 1990 года и Декларации о государственном суверенитете Украины от 16 июля 1990 года,

стремясь построить демократические правовые государства России и Украины, намереваясь развивать свои межгосударственные отношения на основе принципов суверенного равенства, невмешательства во внутренние дела, отказа от применения силы или экономических методов давления, урегулирования спорных проблем согласительными средствами, а также других общепризнанных принципов и норм международного права, считая, что дальнейшее развитие и укрепление отношений дружбы, добрососедства и взаимовыгодного сотрудничества между ними отвечают коренным национальным интересам народов обоих государств и служат делу мира и безопасности;

руководствуясь стремлением развивать содружество суверенных государств, подтверждая свою приверженность целям и принципам Устава Организации Объединенных Наций, хельсинкского Заключительного акта и других документов Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе,

обязуясь соблюдать общепризнанные международные нормы о правах человека и народов,

договорились о нижеследующем:

СТАТЬЯ 1

Высокие Договаривающиеся Стороны признают друг друга суверенными государствами и обязуются воздерживаться от действий, которые могут нанести ущерб государственному суверенитету другой Стороны.

СТАТЬЯ 2

Высокие Договаривающиеся Стороны гарантируют своим гражданам независимо от их национальности или иных различий равные права и свободы.

Высокие Договаривающиеся Стороны гарантируют гражданам СССР, проживающим на территориях Российской Советской Федеративной Социалистической Республики и Украинской Советской Социалистической Республики, после принятия Сторонами законов о гражданстве право сохранить гражданство той Стороны, на территории которой они проживают.

Вопросы приобретения гражданства одной из Сторон лицами, проживающими на территории другой Стороны, будут урегулированы соответствующим соглашением с учетом законодательства Сторон о гражданстве.

СТАТЬЯ 3

Каждая из Высоких Договаривающихся Сторон гарантирует гражданам другой Стороны, а также лицам без гражданства, проживающим на ее территории, независимо от их национальной принадлежности или иных различий гражданские, политические, социальные, экономические и культурные права и свободы в соответствии с общепризнанными международными нормами о правах человека.

Каждая из Высоких Договаривающихся Сторон защищает права своих граждан, проживающих на территории другой Стороны, оказывает им всестороннюю помощь и поддержку в соответствии с общепризнанными нормами международного права.

СТАТЬЯ 4

Высокие Договаривающиеся Стороны, желая способствовать выражению, сохранению и развитию этнической, культурной, языковой и религиозной самобытности населяющих их территорий национальных меньшинств и сложившихся уникальных этнокультурных регионов, берут таковые под свою защиту.

СТАТЬЯ 5

Высокие Договаривающиеся Стороны будут развивать равноправное и взаимовыгодное сотрудничество своих народов и государств в области политики, экономики, культуры, здравоохранения, экологии, науки, техники, торговли, в гуманитарной и иных областях, содействовать широкому информационному обмену, добросовестно и неукоснительно соблюдать взаимные обязательства.

Стороны считают необходимым заключить соответствующие соглашения о сотрудничестве.

СТАТЬЯ 6

Высокие Договаривающиеся Стороны признают и уважают территориальную целостность Российской Советской Федеративной Социалистической Республики и Украинской Советской Социалистической Республики в ныне существующих в рамках СССР границах.

СТАТЬЯ 7

Высокие Договаривающиеся Стороны признают необходимость системы коллективной безопасности, включая сотрудничество обоих государств в области обороны и безопасности с учетом стремления обеих Сторон к дальнейшему укреплению мира.

СТАТЬЯ 8

Высокие Договаривающиеся Стороны признают, что к сфере их совместной деятельности, реализуемой на равноправной основе через общие координирующие институты Сторон, относятся:

- взаимодействие во внешней политике;
- сотрудничество в формировании и развитии общего экономического пространства, общеевропейского и евразийского рынков, в области таможенной политики;
- управление системами транспорта и связи, включая спутниковую связь и телекоммуникации;
- сотрудничество в области охраны окружающей среды на своих территориях, включая меры по минимизации последствий Чернобыльской катастрофы, участие в создании всеобъемлющей международной системы экологической безопасности;
- вопросы миграционной политики;
- борьба с организованной и международной преступностью.

СТАТЬЯ 9

Высокие Договаривающиеся Стороны признают за каждой из них право самостоятельно определять виды и формы собственности и регулировать отношения собственности на своей территории.

Правовой режим государственного имущества, имущества юридических лиц и граждан одной Стороны, находящегося на территории другой Стороны, регулируется соответствующими соглашениями.

Высокие Договаривающиеся Стороны соглашаются в том, что все споры в отношении объектов, квалифицируемых как общесоюзная собственность, будут урегулированы особыми соглашениями, базирующимися на законодательных актах Сторон о защите экономических основ суверенитета.

СТАТЬЯ 10

Экономические отношения Высоких Договаривающихся Сторон регламентируются соглашениями с предоставлением режима наибольшего благоприятствования. Стороны обеспечивают развитие экономических, торговых, научно-технических отношений на уровнях:

- органов государственной власти и управления;
- банков и финансовой системы;
- органов территориального (муниципального) самоуправления;
- предприятий, объединений, организаций и учреждений;
- совместных российско-украинских и украинско-российских предприятий и организаций;
- индивидуальных предпринимателей.

Высокие Договаривающиеся Стороны согласились в том, что конкретные механизмы межхозяйственных отношений, торгового обмена, всех видов связи и перевозок, а также вопросы экономического и информационного сотрудничества будут урегулированы межправительственными соглашениями. Стороны не будут применять в одностороннем порядке экономические меры, дестабилизирующие или наносящие ущерб другой Стороне.

СТАТЬЯ 11

Высокие Договаривающиеся Стороны заключат межправительственные соглашения о взаимных поставках и услугах, платежах, ценах и движении ценных бумаг, а также о сроках перехода на взаимные расчеты по мировым ценам. Данный перечень соглашений не является исчерпывающим.

Высокие Договаривающиеся Стороны обязуются принимать меры по координации ценовой политики.

СТАТЬЯ 12

Высокие Договаривающиеся Стороны обеспечивают транзитные транспортные операции через морские, речные и воздушные порты, железные дороги, автодорожную сеть и трубопроводы, расположенные на их территориях.

Условия и порядок осуществления транзитных транспортных операций определяются специальными соглашениями Сторон.

СТАТЬЯ 13

Высокие Договаривающиеся Стороны оставляют за собой право заключать дополнительные договоры или соглашения о сотрудничестве во всех иных сферах межгосударственных отношений.

СТАТЬЯ 14

Высокие Договаривающиеся Стороны считают целесообразным осуществить обмен полномочными представительствами.

Порядок обмена представительствами и их статус будут урегулированы специальным соглашением.

СТАТЬЯ 15

Споры относительно толкования и применения норм настоящего Договора подлежат разрешению путем переговоров.

СТАТЬЯ 16

Настоящий Договор не затрагивает обязательств Высоких Договаривающихся Сторон в отношении третьих государств и права на заключение договоров с третьими сторонами об их участии в определенной Договором сфере совместной деятельности Сторон и в системе коллективной безопасности.

СТАТЬЯ 17

Высокие Договаривающиеся Стороны будут проводить регулярные двусторонние консультации и переговоры по вопросам выполнения настоящего Договора.

В целях реализации настоящего Договора Стороны считают необходимым создать также постоянно действующую межпарламентскую комиссию по сотрудничеству.

СТАТЬЯ 18

Каждая из Высоких Договаривающихся Сторон оставляет за собой право инициировать в рамках консультаций переговоры о целесообразности продолжении действия настоящего Договора или отдельных его статей.

Положения настоящего Договора могут быть дополнены или изменены по взаимному согласию Высоких Договаривающихся Сторон.

СТАТЬЯ 19

Настоящий Договор подлежит ратификации.
Обмен ратификационными грамотами состоится в городе Москве.
Настоящий Договор вступает в силу в день обмена ратификационными грамотами.

СТАТЬЯ 20

Настоящий Договор заключается сроком на десять лет. Его действие будет затем автоматически продолжено на следующий десятилетний срок, если ни одна из Сторон не заявит о своем желании денонсировать его путем письменного уведомления не позднее чем за шесть месяцев до истечения срока действия Договора.

Совершено в городе Киеве 19 ноября 1990 года в двух экземплярах, каждый на русском и украинском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу.

ЗА РОССИЙСКУЮ СОВЕТСКУЮ ФЕДЕРАТИВНУЮ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКУЮ РЕСПУБЛИКУ

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА
РОССИЙСКОЙ СОВЕТСКОЙ ФЕДЕРАТИВНОЙ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Б. Ельцин

ЗА УКРАИНСКУЮ СОВЕТСКУЮ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКУЮ РЕСПУБЛИКУ

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА
УКРАИНСКОЙ СОВЕТСКОЙ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Л. Кравчук

[TRANSLATION — TRADUCTION]

TREATY¹ BETWEEN THE RUSSIAN SOVIET FEDERATIVE SOCIALIST REPUBLIC AND THE UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC

The Russian Soviet Federative Socialist Republic and the Ukrainian Soviet Socialist Republic, hereinafter referred to as the High Contracting Parties,

Having regard to the Declaration on the State Sovereignty of the Russian Soviet Federative Socialist Republic of 12 June 1990 and the Declaration on the State Sovereignty of the Ukraine of 16 July 1990,

Desiring to establish in Russia and the Ukraine Democratic States based on law,

With a view to developing relations between the two States on the basis of the principles of sovereign equality, non-interference in internal affairs, renunciation of the use of force or economic pressure, settlement of disputes by conciliation, as well as other universally recognized principles and rules of international law,

Considering that the further development and strengthening of friendly relations, good-neighbourliness and mutually advantageous cooperation between them is in keeping with the fundamental national interests of the peoples of the two States and serve the cause of peace and security,

Desiring to develop a community of sovereign States,

Reaffirming their adherence to the purposes and principles of the Charter of the United Nations, the Helsinki Final Act² and other instruments of the Conference on Security and Cooperation in Europe,

Pledging to observe the universally recognized international standards for human rights and the rights of peoples,

Have agreed as follows:

Article 1

The High Contracting Parties recognize each other as sovereign States and pledge to refrain from actions that might be detrimental to the State sovereignty of the other Party.

Article 2

The High Contracting Parties shall guarantee their citizens, regardless of their nationality or other differences, equal rights and freedoms.

The High Contracting Parties shall guarantee citizens of the USSR residing in the territories of the Russian Soviet Federative Socialist Republic and the Ukrainian Soviet Socialist Republic — after the Parties have adopted laws on citizenship — the right to retain the citizenship of the Party in whose territory they reside.

¹ Came into force on 14 June 1991, the date of the exchange of the instruments of ratification, which took place at Moscow, in accordance with article 19.

² *International Legal Materials*, vol. 14 (1975), p. 1292 (American Society of International Law).

Questions relating to the acquisition of the citizenship of one Party by persons residing in the territory of the other Party shall be settled by an appropriate agreement that shall take due account of the laws of the Parties on citizenship.

Article 3

Each of the High Contracting Parties shall guarantee the citizens of the other Party and also stateless persons residing in its territory, regardless of their nationality or other differences, civil, political, social, economic and cultural rights and freedoms in conformity with universally recognized international human rights standards.

Each of the High Contracting Parties shall protect the rights of its citizens residing in the territory of the other Party, and provide them with all manner of assistance and support in conformity with the universally recognized rules of international law.

Article 4

The High Contracting Parties, desiring to encourage the expression, preservation and development of the ethnic, cultural, linguistic and religious diversity of the national minorities residing in their territories and of unique ethno-cultural regions, shall protect those minorities and regions.

Article 5

The High Contracting Parties shall develop mutually advantageous cooperation on the basis of equality between their peoples and States in the political, economic, cultural, health-care, ecological, scientific, technological, and trade, humanitarian and other fields, promote a broad exchange of information and conscientiously and strictly observe mutual obligations.

The Parties consider it necessary to conclude appropriate agreements on cooperation.

Article 6

The High Contracting Parties shall recognize and respect the territorial integrity of the Russian Soviet Federative Socialist Republic and the Ukrainian Soviet Socialist Republic within their currently existing frontiers in the USSR.

Article 7

The High Contracting Parties recognize the need for a system of collective security, including cooperation between the two States in the fields of defence and security, taking due account of the desire of the two Parties further to strengthen peace.

Article 8

The High Contracting Parties recognize that the sphere of their joint activities, which shall be carried out on the basis of equality by the common coordinating institutes of the Parties, shall include:

- Coordination of foreign policy;
- Cooperation in the establishment and development of a common economic zone, of all-European and Eurasian markets, in the field of customs policies;

- Management of transport and communications systems, including satellite communications and telecommunications;
- Cooperation in the field of environmental protection in their territories, including measures to mitigate the consequences of the Chernobyl disaster, and participation in the establishment of a comprehensive international system of ecological security;
- Migration policy;
- Prevention of organized and international crime.

Article 9

The High Contracting Parties recognize each other's right to determine independently the kinds and forms of property and to regulate property relations in its own territory.

The legal status of State property and the property of juridical persons and citizens of one Party, situated in the territory of the other Party, shall be established by appropriate agreements.

The High Contracting Parties agree that all matters relating to installations classed as all-Union property shall be settled by special agreements based on the legislation of the Parties on the protection of the economic base of sovereignty.

Article 10

The economic relations between the High Contracting Parties shall be regulated by agreements that offer most-favoured-nation treatments. The Parties shall ensure the development of economic, trade and scientific and technological relations at the levels of:

- State governmental and administrative organs;
- Banks and the financial system;
- Territorial (municipal) self-government institutions;
- Enterprises, associations, organizations and institutions;
- Joint Russian-Ukrainian and Ukrainian-Russian enterprises and organizations;
- Individual entrepreneurs.

The High Contracting Parties have agreed that the specific mechanisms governing relations between economic units, trade, all forms of communications and transport, as well as cooperation in the fields of the economy and information, shall be regulated by intergovernmental agreements. The Parties shall not adopt unilateral economic measures that destabilize or are detrimental to the other Party.

Article 11

The High Contracting Parties shall conclude intergovernmental agreements on reciprocal deliveries and services, payments, prices and the movement of securities, as well as the time-limits for the transition to a mutual accounting system based on world prices. This list of agreements is not exhaustive.

The High Contracting Parties pledge to take measures to coordinate a pricing policy.

Article 12

The High Contracting Parties shall ensure the transport of transit goods through the seaports, riverports and airports and by the railway lines, road networks and pipelines situated in their territories.

The conditions and procedure for the transport of transit goods shall be established by special agreements between the Parties.

Article 13

The High Contracting Parties reserve the right to conclude additional treaties or agreements on cooperation in all other spheres of inter-State relations.

Article 14

The High Contracting Parties consider it expedient to exchange plenipotentiary missions.

The procedure for the exchange of such missions, as well as their status, shall be established by a special agreement.

Article 15

Disputes regarding the interpretation or application of the provisions of this Treaty shall be settled by negotiation.

Article 16

This Treaty shall not affect the obligations of the High Contracting Parties with respect to third States, or their right to conclude treaties with third parties regarding their participation in one of the fields involving the joint activity of the Parties, as specified in this Treaty, and in the system of collective security.

Article 17

The High Contracting Parties shall hold regular bilateral consultations and negotiations on matters concerning the implementation of this Treaty.

In addition, with a view to implementing this Treaty, the Parties consider it necessary to establish a standing inter-parliamentary commission on cooperation.

Article 18

Each of the High Contracting Parties reserves the right to initiate, within the framework of their consultations, negotiations on the advisability of extending the validity of this Treaty or of its individual articles.

The provisions of this Treaty may be supplemented or amended at the mutual consent of the High Contracting Parties.

Article 19

This Treaty is subject to ratification.

The exchange of the instruments of ratification shall take place at Moscow.

This Treaty shall enter into force on the day on which the instruments of ratification are exchanged.

Article 20

This Treaty is concluded for a period of ten years. It will thereafter be automatically extended for an additional ten-year period unless one of the Parties announces its desire to terminate it in writing at least six months prior to the expiry of the period of validity of the Treaty.

DONE at Kiev on 19 November 1990 in duplicate, each in the Ukrainian and Russian languages, both texts being equally authentic.

For the Ukrainian Soviet
Socialist Republic:

[Signed]

L. KRAVCHUK
Chairman of the Supreme Soviet
of the Ukrainian Soviet
Socialist Republic

For the Russian Soviet Federative
Socialist Republic:

[Signed]

B. YELTSIN
Chairman of the Supreme Soviet
of the Russian Soviet Federative
Socialist Republic

[TRADUCTION — TRANSLATION]

TRAITÉ¹ ENTRE LA RÉPUBLIQUE SOCIALISTE FÉDÉRATIVE SOVIÉTIQUE DE RUSSIE ET LA RÉPUBLIQUE SOCIALISTE SOVIÉTIQUE D'UKRAINE

La République socialiste fédérative soviétique de Russie et la République socialiste soviétique d'Ukraine, ci-après dénommées les Hautes Parties contractantes,

Se fondant sur la Déclaration relative à la souveraineté d'Etat de la République socialiste fédérative soviétique de Russie en date du 12 juin 1990 et sur la Déclaration relative à la souveraineté d'Etat de l'Ukraine en date du 16 juillet 1990,

Désireuses de construire des Etats russe et ukrainien démocratiques fondés sur le droit,

Souhaitant développer les relations entre les deux Etats sur la base des principes de l'égalité souveraine, de la non-ingérence dans les affaires intérieures, de la renonciation à l'emploi de la force ou à des méthodes économiques de pression, du règlement négocié des différends, ainsi que des autres principes et normes universellement admis du droit international,

Considérant que le développement et le renforcement de leurs relations d'amitié, de bon voisinage et de coopération mutuellement avantageuse répondent aux intérêts nationaux fondamentaux des peuples des deux Etats et servent la cause de la paix et de la sécurité,

Guidées par le désir de développer l'entente entre des Etats souverains,

Réaffirmant leur attachement aux buts et aux principes de la Charte des Nations Unies, de l'Acte final d'Helsinki² et d'autres documents de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe,

S'engageant à observer les normes internationales universellement admises concernant les droits de l'homme et des peuples,

Sont convenues de ce qui suit :

Article premier

Les Hautes Parties contractantes se reconnaissent mutuellement comme des Etats souverains et s'engagent à s'abstenir de mener des actions pouvant porter atteinte à la souveraineté de l'autre Partie.

Article 2

Les Hautes Parties contractantes garantissent à tous leurs citoyens, indépendamment de leur nationalité ou d'autres distinctions, les mêmes droits et les mêmes libertés.

¹ Entré en vigueur le 14 juin 1991, date de l'échange des instruments de ratification, qui a eu lieu à Moscou, conformément à l'article 19

² *Documents d'actualité internationale*, nos 34-35-36 (26 août-2 et 9 septembre 1975), p. 642 (La Documentation française).

Les Hautes Parties contractantes garantissent aux citoyens de l'URSS qui résident sur le territoire de la République socialiste fédérative soviétique de Russie ou sur le territoire de la République socialiste soviétique d'Ukraine, après l'adoption par les Parties des lois sur la nationalité, le droit de conserver la nationalité de la Partie sur le territoire de laquelle ils résident.

Les questions relatives à l'acquisition de la nationalité d'une Partie par les individus résidant sur le territoire de l'autre Partie seront réglées par un accord particulier compte tenu de la législation des Parties sur la nationalité.

Article 3

Chacune des Hautes Parties contractantes garantit aux citoyens de l'autre Partie, ainsi qu'aux personnes dépourvues de nationalité, qui résident sur son territoire, indépendamment de leur appartenance nationale ou d'autres distinctions, les droits et libertés civils, politiques, sociaux, économiques et culturels conformément aux normes internationales universellement admises sur les droits de l'homme.

Chacune des Hautes Parties contractantes protège les droits de ses citoyens qui résident sur le territoire de l'autre Partie et leur accorde une assistance et un soutien dans tous les domaines conformément aux normes universellement admises du droit international.

Article 4

Les Hautes Parties contractantes, souhaitant favoriser l'expression, la préservation et le développement des particularités ethniques, culturelles, linguistiques et religieuses des minorités nationales qui résident sur leur territoire et des régions ethnoculturelles uniques qui s'y sont formées, prendront celles-ci sous leur protection.

Article 5

Les Hautes Parties contractantes développeront la coopération de leurs peuples et de leurs Etats sur la base de l'égalité des droits et de l'avantage mutuel dans les domaines politique, économique, culturel, sanitaire, écologique, scientifique, technique, commercial, humanitaire et dans d'autres domaines, favoriseront un large échange d'informations et s'acquitteront scrupuleusement et rigoureusement de leurs obligations mutuelles.

Les Parties jugent nécessaire de conclure des accords de coopération dans ces domaines.

Article 6

Les Hautes Parties contractantes reconnaissent et respectent l'intégrité territoriale de la République socialiste fédérative soviétique de Russie et de la République socialiste soviétique d'Ukraine dans les frontières existant actuellement dans le cadre de l'URSS.

Article 7

Les Hautes Parties contractantes reconnaissent la nécessité d'un système de sécurité collective, prévoyant notamment la coopération des deux Etats en matière de défense et de sécurité, compte tenu de leur désir de renforcer encore la paix.

Article 8

Les Hautes Parties contractantes reconnaissent que le champ de leurs activités conjointes, qui seront menées sur la base de l'égalité des droits par l'intermédiaire d'organismes de coordination communs, couvrira les questions ci-après :

- La coopération en matière de politique extérieure;
- La coopération pour la mise en place et le développement d'un espace économique commun et de marchés européen et euroasiatique, ainsi que dans le domaine de la politique douanière;
- La gestion des systèmes de transport et de communication, y compris les communications par satellites et les télécommunications;
- La coopération dans le domaine de la protection de l'environnement sur leur territoire, y compris l'adoption de mesures propres à minimiser les conséquences de la catastrophe de Tchernobyl, et la participation à la création d'un système international universel de sécurité écologique;
- Les questions relatives à la politique des migrations;
- La lutte contre le crime organisé et international.

Article 9

Les Hautes Parties contractantes se reconnaissent mutuellement le droit de définir de façon indépendante les types et les formes de propriété et de réglementer les relations de la propriété sur leur territoire.

Le statut juridique des biens appartenant à l'Etat ou à des personnes morales ou des citoyens d'une Partie et se trouvant sur le territoire de l'autre Partie est régi par des accords pertinents.

Les Hautes Parties contractantes décident que toutes les questions concernant des installations considérées comme étant la propriété de l'Union seront réglées par des accords particuliers basés sur la législation des Parties relative à la protection des bases économiques de la souveraineté.

Article 10

Les relations économiques entre les Hautes Parties contractantes sont régies par des accords assurant le traitement de la nation la plus favorisée. Les Parties assurent le développement des liens économiques, commerciaux, scientifiques et techniques aux niveaux :

- Des organes gouvernementaux et administratifs;
- Des banques et du système financier;
- Des organes de l'administration territoriale autonome (municipale);
- Des entreprises, des associations, des organisations et des institutions;
- Des entreprises et des organisations conjointes russo-ukrainiennes et ukraino-russes;
- Des entrepreneurs individuels.

Les Hautes Parties contractantes ont décidé que les mécanismes concrets des relations économiques, des échanges commerciaux, de tous les aspects des communications et des transports, ainsi que les questions relatives à la coopération dans les

domaines économique et de l'information, seraient réglementés par des accords intergouvernementaux. Les Parties ne prendront pas à titre unilatéral de mesures économiques déstabilisant l'autre Partie ou lui portant préjudice.

Article 11

Les Hautes Parties contractantes concluront des accords intergouvernementaux sur les livraisons réciproques et les services, les paiements, les prix et la circulation des valeurs, ainsi que sur les délais concernant le passage à un système de paiements mutuels basés sur les prix mondiaux. Cette liste d'accords n'est pas exhaustive.

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à prendre des mesures pour coordonner leur politique des prix.

Article 12

Les Hautes Parties contractantes assurent le transport de transit par les ports maritimes et fluviaux et les aéroports et par le réseau ferroviaire, le réseau autoroutier et les pipelines situés sur leur territoire.

Les conditions et les modalités régissant le transport de transit sont définies par des accords spéciaux entre les Parties.

Article 13

Les Hautes Parties contractantes se réservent le droit de conclure des accords complémentaires ou des accords de coopération dans tout autre domaine des relations interétatiques.

Article 14

Les Hautes Parties contractantes jugent utile de procéder à l'échange de représentations plénipotentiaires.

Les modalités de l'échange de ces représentations et le statut de celles-ci seront définis par des accords spéciaux.

Article 15

Les différends concernant l'interprétation ou l'application des dispositions du présent Traité seront réglés par voie de négociation.

Article 16

Le présent Traité ne porte pas atteinte aux obligations des Hautes Parties contractantes à l'égard d'Etats tiers ni à leur droit de conclure des traités avec des tiers en ce qui concerne leur participation à l'un des domaines d'activité commune définis par le Traité et au système de sécurité collective.

Article 17

Les Hautes Parties contractantes organiseront régulièrement des consultations et des pourparlers bilatéraux sur les questions relatives à l'application du présent Traité.

Aux fins de l'exécution du présent Traité, les Parties estiment en outre nécessaire d'établir une commission interparlementaire permanente de la coopération.

Article 18

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve le droit d'engager, dans le cadre des consultations, des négociations sur l'utilité de proroger la validité du présent Traité ou de tel ou tel de ses articles.

Les Hautes Parties contractantes peuvent, d'un commun accord, compléter ou modifier les dispositions du présent Traité.

Article 19

Le présent Traité est soumis à ratification.

L'échange des instruments de ratification aura lieu à Moscou.

Le présent Traité entrera en vigueur le jour de l'échange des instruments de ratification.

Article 20

Le présent Traité est conclu pour une période de dix ans. Sa validité sera ensuite prorogée automatiquement pour une autre période de dix ans à moins que l'une des Parties ne notifie à l'autre par écrit, six mois au moins avant l'expiration du Traité, son intention de dénoncer ce dernier.

FAIT à Kiev le 19 novembre 1990, en deux exemplaires, en langues ukrainienne et russe, les deux textes faisant également foi.

Pour le Gouvernement
de la République socialiste
soviétique d'Ukraine :

Le Président du Soviet suprême
de la République socialiste
soviétique d'Ukraine,

[Signé]

L. KRAVTCHOUK

Pour le Gouvernement
de la République socialiste
fédérative soviétique de Russie :

Le Président du Soviet suprême
de la République socialiste
fédérative soviétique de Russie,

[Signé]

B. ELTSINE

